

Motion till riksdagen 2005/06:U381

av **Holger Gustafsson m.fl. (kd)**

Global handel

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Etiska hänsyn och långsiktig hållbarhet måste präglade världsekonomin. Olika typer av handelshinder gentemot u-länderna måste tas bort. U-länderna behöver också stöd för att integreras i världshandelssystemet. Öppenheten inom WTO måste öka, och det behövs bättre former för internationell politisk dialog om handels- och globaliseringsfrågorna.

Vidare måste WTO:s regelverk ses över för att inte motverka en hållbar utveckling. Den internationella arbetsrätten bör också stärkas, bl.a. genom International Labour Organization, ILO.

Kristdemokraterna anser att frihandel är en förutsättning för att en positiv utveckling i fattiga länder. Men handeln måste också vara rättvis. U-länderna behöver också stöd att bygga upp en finansiell infrastruktur med regler om ekonomisk redovisning och bokföring, för att minska risken för ekonomisk instabilitet.

Sverige måste stödja framtagandet av etiska uppförandekoder för de företag som verkar i tredje världen. Stater och näringsliv måste samarbeta för en hållbar världsekonomi.

Fel! Okänt namn på

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
1. Inledning.....	4
2. Frihandel och fattigdomsbekämpning går hand i hand.....	4
2.1. Eliminera handelshinder för u-ländernas export.....	5
2.2. Respektera u-ländernas villkor.....	6
3. Globala spelregler.....	6
3.1. Hållbar utveckling.....	7
3.2. Internationell arbetsrätt.....	7
3.3. Stärk WTO.....	8
3.4. Ökad öppenhet och dialog.....	8
3.5. Stärk u-ländernas förmåga att delta.....	9
3.6. Handelsrelaterat bistånd.....	9
3.7. Handelsfrämjande samarbete mellan EU och u-länderna.....	9
3.8. Finansmarknadernas betydelse.....	10
3.9. Etiska uppförandekoder.....	10

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen via EU bör främja fattigdomsbekämpningen genom att stärka exportekonomin i de minst utvecklade länderna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja konkurrens som ett verktyg för innovationer och kvalitet och mot korruption och ineffektivitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att via EU främja nya finansieringsformer och ekonomisk-juridisk infrastrukturuppbyggnad i de minst utvecklade länderna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genom EU motverka tullmurar, handelshinder och tulle-skatter för de exportvaror som har störst betydelse för länders export.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla ett flexibelt WTO-regelverk som medger en successiv implementering av nya handelsavtal.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att WTO-regelverket skall genomsyras av ett hållbarhetsänkande och främjande av energieffektiva transporter.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU inom ramen för EU:s handelsavtal bör skärpa kontrollen av ILO:s fyra huvudprinciper: organisationsfrihet, förhandlingsfrihet samt förbud mot tvångs- och barnarbete samt diskriminering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en permanent tvistlösningsmekanism samt skärpta sanktioner mot länder som inte följer dess utslag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en parlamentarisk församling knuten till WTO i syfte att främja öppenheten och debatten kring mänskliga rättigheter inom den globala handeln.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka de minst utvecklade ländernas institutionella förmåga på områden som immaterialrätt, standardisering, kvalitetskrav samt ekonomiska resurser för närvaro i kommittéer och arbetsgrupper som rör handel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett gemensamt europeiskt organ för handelsfrämjande mellan EU och utvecklingsländer.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för ett europeiskt ramverk för etiska uppförandekoder, av typen The Global Compact, och rättvisemärkning.¹

¹ Yrkandena 5, 6 och 12 hänvisade till NU.

Fel! Okänt namn på

1 Inledning

Det finns en berättigad kritik mot orättvisa handelsregler, bristande internationellt miljöskydd och vidgade klyftor mellan fattiga och rika länder. Frihandeln och den globala ekonomiska integrationen rymmer visserligen stora möjligheter för utveckling och välfärd i alla delar av världen, men det behövs klara spelregler på global nivå för att väga samman intressen vad gäller handel, utveckling, sociala rättigheter, miljöskydd m.m.

Kristdemokratisk politik på det nationella och europeiska planet strävar efter en balanserad, social marknadsekonomi där människovärdet sätts främst. Det gäller nu att skapa sådana goda spelregler även på det globala planet.

2 Frihandel och fattigdomsbekämpning går hand i hand

För att ett fattigt land ska utvecklas ekonomiskt är öppenhet och handel nödvändigt. Erfarenheten visar att bistånd i sig inte är tillräckligt. Visserligen har biståndet en central roll att spela i fattigdomsbekämpning och institutionsuppbyggnad. Men de länder som under nittonhundratalet lyckades ta sig ur fattigdomsfällan gjorde det genom en utåtriktad exportekonomi. Så gjorde också Sverige under sin väg till välfärd.

Den ekonomiska vetenskapen ger starkt stöd åt frihandeln, eftersom denna medför ett effektivare utnyttjande av resurser och kunskaper. Handel har stor potential att fungera som en katalysator för ekonomisk tillväxt och mänsklig utveckling. Inkomstskillnaderna tenderar också att minska mellan länder som har en omfattande handel med varandra. Internationell konkurrens innebär lägre priser för konsumenterna. Konkurrensen gynnar också innovationer och kvalitet, samtidigt som risken för korruption och ineffektivitet minskar. I synnerhet för fattiga länder innebär handel en möjlighet att tillgodogöra sig tekniska framsteg i andra delar av världen. Felet i världsekonomin är alltså inte att handeln globaliserats, utan att den är för begränsad och sker med oklara spelregler. Samtidigt vill Kristdemokraterna betona att världshandelsystemet måste ta mer hänsyn till den verklighet som råder i de fattigaste länderna.

Många utvecklingsländer har en så bristfällig ekonomisk-juridisk infrastruktur att internationella företag bedömer risken för stor för att satsa på handel och produktion i landet. Det kan gälla allt från demokratiskt stabila politiska system som grund för rättssamhället till fungerande myndigheter och finansiella system. På många håll satsas biståndspengar för att bygga en sådan struktur, men biståndspengar räcker inte långt. Här finns det ett gemensamt intresse för handelns olika parter att finna nya finansieringsformer för att stödja infrastrukturuppbyggnaden.

2.1 Eliminera handelshinder för u-ländernas export

Trots att frihandeln rymmer stora möjligheter för de fattigaste länderna, står de i praktiken nästan helt utanför den globala ekonomin. De minst utvecklade ländernas (MUL) andel av världshandeln uppgick på 1980-talet till cirka 0,8 % men sjönk under andra halvan av 1990-talet till 0,4 % och har sedan dess legat på ungefär samma nivå. Denna utveckling måste brytas. Handelsreformer är en viktig del i detta arbete, även om huvuduppgiften blir att öka u-ländernas produktions- och exportkapacitet.

Sveriges handelspolitik drivs numera tillsammans med de övriga EU-länderna. Därför måste Sverige inom EU verka för en mer rättvis frihandelslinje. Speciellt viktigt är att öppna marknaden för u-ländernas exportvaror; inte minst jordbruksprodukter, tekovaror och råvaror. Det är i längden inte försvarbart att genom tullmurar eller andra handelshinder stänga ute de exportvaror som är av störst betydelse för u-länderna.

Ett stort problem i sammanhanget är de rikare ländernas subventioner till sina inhemska jordbruk. Under senaste WTO-rundan lovade de rika länderna att skära i sina subventioner, men istället har subventionerna ökat. Enligt UNDP 2005 spenderar idag rika länder en dryg miljard dollar per år på bistånd till fattiga länders jordbruk, och en knapp miljard dollar om dagen på att subventionera överproduktion i det egna jordbruket. Subventionerna till bönder i de rikare länderna gör det svårt för småbönder i de fattiga länderna att kunna konkurrera, ens på den inhemska marknaden, eftersom priserna pressas.

Kristdemokraterna har därför stött det s.k. Everything But Arms-beslutet som på sikt innebär total tullfrihet för alla varor utom vapen från de fattigaste länderna. De undantagsbestämmelser som finns i EBA är dock inte tillfredsställande; exempelvis det faktum att tullarna på ris, socker och bananer försvinner först 2009, eller att EU förbehåller sig rätten att införa skyddsåtgärder om vissa producentintressen skulle hotas.

Även s.k. tullekalering, d.v.s. att tullarna stiger när en importvara blir mer förädlad, motverkar u-ländernas exportmöjligheter och måste minska. Likaså är det viktigt att EU på sikt avvecklar de handelsstörande subventionerna inom t.ex. jordbruksområdet; det gäller framförallt dagens exportstöd, som leder till en dumpning av priset på jordbruksprodukter på världsmarknaden. Flera icke-tariffära handelshinder måste ses över. Det s.k. generella preferenssystemet (GSP) måste fortsatt reformeras för att bli enklare att förstå och använda, rent administrativt. Många fattiga länder upplever reglerna som ett handelshinder. Glädjande nog har EU genomfört en reform av GSP-reglerna som går i denna riktning.

EU:s jordbrukspolitik påverkar starkt den globala sockermarknaden och utestänger vissa utvecklingsländer från den europeiska marknaden. Rikare länders konsumenter och skattebetalare får vara med och finansiera en politik som i slutändan undergräver försörjningen i några av världens fattigaste länder. Den reform som EU-kommissionen nyligen föreslagit innebär dock en allt för stor prissänkning och ett allt för snabbt genomförande. Förslaget

Fel! Okänt namn på

kommer att få stora negativa konsekvenser för AVS och MUL-länderna. Dessutom sätter förslaget inte stopp för den s.k. triangelhandeln.

EU måste i olika sammanhang driva en balanserad linje som kombinerar frihandelns principer med hållbar utveckling och speciella hänsyn till u-ländernas situation. EU-länderna bör uppmana den övriga i-världen att följa EBA-initiativet ("Everyhting But Arms") och avskaffa alla tullar för de minst utvecklade länderna, liksom de icke-tariffära hinder som försvårar u-ländernas export; dit hör bl.a. vissa jordbrukssubventioner samt de ofta mycket restriktiva ursprungsreglerna (som innebär att u-länderna inte får tullfrihet för varor som innehåller råmaterial importerat från andra länder).

2.2 Respektera u-ländernas villkor

Erfarenheten visar att det inte med självklarhet är fördelaktigt för de fattigaste länderna att snabbt och fullständigt öppna sina gränser. Åtminstone inte på jordbruksområdet, där omfattande dumpning av produkter från i-ländernas sida förekommer. Risken är stor att den inhemska produktionen i fattiga länder helt slås ut. Jordbruket är också speciellt på så vis att en mycket stor del av befolkningen i de fattigaste länderna är småbrukare och helt beroende av jordbruket för livsmedelsförsörjning och överlevnad. WTO-regelverket måste därför göras flexibla, så att u-länderna får bättre möjligheter att skydda sina marknader där så är motiverat, t.ex. genom tillfälliga skyddsklausuler, eller göra undantag i implementeringen av nya handelsavtal. Neoklassiska ekonomiska modeller är ibland otillräckliga för att förstå faktorerna bakom framgångsrik ekonomisk utveckling i tredje världen. Handelssystemet måste i större utsträckning än hittills präglas av den insikten.

På längre sikt bör man inom FN m.fl. organisationer uppmärksamma u-ländernas beroende av råvaruproduktionen. Diversifiering och ökad förädlingsgrad i industriproduktionen är ett viktigt men svåruppnåeligt mål. Svängningarna på världens råvarumarknader är också ett allvarligt problem för u-länderna som förtjänar uppmärksamhet.

3 Globala spelregler

Den globala ekonomin kräver ett ramverk präglad av etiska hänsyn. Det behövs regler på global nivå till skydd mot social och miljömässig dumpning. Frihandeln rymmer stora möjligheter, men handelspolitik är ingen sektorsfråga. Den kan inte isoleras från problemområden som t.ex. miljöstörningar och skövade naturresurser, brott mot mänskliga rättigheter eller fattiga länders exkludering från världshandeln.

3.1 Hållbar utveckling

Frihandeln kan på flera sätt bidra till en mer hållbar global utveckling – inte minst genom snabbare spridning av ny teknik – men det kräver klok politik både på nationell och internationell nivå. WTO:s samarbetsmodell, baserad på lagbundna rättigheter och skyldigheter, skulle kunna vara en modell för en ny global samarbetsarkitektur på miljöområdet.

En brist i dagens världshandelssystem är att ekonomiska intressen ofta tar överhanden över olika internationella miljöregler. Visserligen finns redan i dag ett antal undantag i WTO-reglerna för att länder ska kunna ta hänsyn till internationella miljöavtal eller nationella miljöskäl, förutsatt att restriktionerna inte sker på ett godtyckligt eller diskriminerande sätt. Men i framtiden måste WTO-systemet som helhet genomsyras av ett hållbarhetstänkande och försiktighetsprincipen få ett bättre genomslag. I framtida WTO-rundor bör man också eftersträva en dialog om de stödsystem inom t.ex. jordbruk, fiske och energiområdet som motverkar en hållbar utveckling.

Ett annat exempel som bör lyftas fram är vikten av att den internationella handeln underkastas krav på miljöskydd och en hållbar utveckling när det gäller påverkan av fysiska transporter.

WTO:s kompetens i miljöfrågor bör därför stärkas och samarbetet med andra globala organisationer, inte minst FN:s miljöprogram UNEP, öka. Samtidigt krävs reformer och större resurser inom UNEP självt. En bättre balans mellan frihandelsreglerna och miljömässiga hänsyn får dock inte medföra förtäckt protektionism.

3.2 Internationell arbetsrätt

Arbetsrätten är ett annat område som kräver internationellt samarbete, men med hänsyn till utvecklingsländernas villkor. Tillämpningen av arbetsrätten får inte innebära att negativa sanktioner riktas mot u-länderna. Istället måste Sverige och EU ta initiativ till en förstärkning av den internationella arbetsrätten genom positiva instrument – exempelvis tekniskt bistånd inom arbetsrättsområdet eller noggrannare kontroll av hur länder tillämpar arbetsrätten. Denna inriktning slås också fast av EU-kommissionen i meddelandet "Promoting Core Labour Standards", som ger flera exempel på positiva insatser.

Det handlar först och främst om att säkra tillämpningen av ILO:s fyra huvudprinciper: organisationsfrihet och förhandlingsfrihet; förbud mot tvångsarbete; avskaffande av barnarbete samt avskaffande av diskriminering. Det finns flera möjligheter att stärka dessa principer internationellt; inte minst genom de insatser från näringslivet. Vidare kan u-länder som uppfyller ILO:s principer ges en positiv särbehandling inom ramen för s.k. generella preferenssystem (GSP). Möjligheterna att stärka den klagomålsprocedur som finns inom ILO bör också undersökas. I dag kan ett klagomål leda till att en undersökningskommission sätts upp. Den kan sedan avge rekommendationer till ILO:s medlemsländer. Några samordnade åtgärdsalternativ finns dock inte. Det tekniska bistånd som bl.a. ILO ger för att underlätta formulering och

Fel! Okänt namn på

implementering av lagstiftning på arbetslivsområdet har också visat sig framgångsrikt och bör fortsätta. Sanktioner bör undvikas. I dag hyser många u-länder misstankar om att arbetsrätten kommer att innebära förtäckt protektionism.

3.3 Stärk WTO

Twistlösningsmekanismen i WTO är central för Världshandelsorganisationen. Det är inte minst genom denna mekanism som man hoppas kunna undvika framtida handelskrig och avgöra tvister på ett rättvist och regelbaserat sätt. Alternativet är naturligtvis sedvanligt diplomatiskt maktspråk. Twistlösningsmekanismen bör enligt Kristdemokraternas uppfattning stärkas ytterligare. Det har rests förslag om att inrätta en permanent twistlösningspanel. Detta skulle bland annat kunna stärka twistlösningspanelens auktoritet, och göra den mindre beroende av maktspråk och diplomatisk dragkamp. En annan viktig fråga är att underlätta de minst utvecklade ländernas tillgång till twistlösningen. Hittills har mekanismen i princip uteslutande använts av rikare länder, aldrig av de fattigaste. Det handlar både om hjälp med mänskliga resurser och om vissa regeländringar. Öppenheten behöver förbättras.

Slutligen bör regeringen undersöka möjligheten till hårdare sanktionsåtgärder mot länder som inte efterkommer twistlösningspanelens beslut. Till exempel kan det vara aktuellt att tillåta kollektiva åtgärder från flera länder i de fall där ett u-land fått gehör för sina klagomål, och där ensidiga ekonomiska repressalier inte skulle ge någon effekt.

Det är också viktigt att WTO har sådan kompetens inom områden som arbetsrätt och miljöfrågor att dessa hänsyn inte sätts på undantag i twistlösningsproceduren. I vissa frågor kan det vara aktuellt för twistlösningspanelerna att söka hjälp från relevanta internationella organisationer.

3.4 Ökad öppenhet och dialog

I takt med det växande behovet av globala spelregler växer också betydelsen av ett demokratiskt samtal om globala frågor. Kopplingen mellan de internationella organisationerna och medborgarna bör därför stärkas. En möjlighet är att skapa en parlamentarisk församling för WTO, i likhet med t.ex. Europarådet.

WTO har också kritiserats för att vara en sluten organisation. Bättre offentlighetsregler i linje med dem som antagits inom EU bör utarbetas inom WTO. Trots att många u-länder har varit skeptiska till sådana krav anser Kristdemokraterna, i likhet med EU och USA, att öppenheten bör öka.

Dessutom bör medlemsstaterna lägga betydligt större vikt vid dialogen med det civila samhällets företrädare inför framtida förhandlingar. Också på det globala planet finns behov av forum för politisk dialog. I slutändan måste

dock varje land svara för sitt agerande inför nationella parlament, samt för EU:s del även inför Europaparlamentet.

3.5 Stärk u-ländernas förmåga att delta

Det är också viktigt att u-länder ges bättre möjlighet att aktivt delta i förhandlingarna inom WTO. I dag saknar de ofta ekonomiska resurser och uteblir därför ofta från kommittéer och arbetsgrupper. Inte så få u-länder saknar till och med representation vid WTO:s säte i Genève trots att de är medlemmar. Om u-ländernas intressen ska kunna företrädas i WTO är det rimligt att de får ett betydligt större institutionellt stöd från de rika länderna. Det är mycket positivt att WTO bistår u-länderna med viss rättshjälp, samt att Sverige tillsammans med andra länder grundat det fristående rättscentret ACWL för u-länder.

3.6 Handelsrelaterat bistånd

Dessutom behöver u-länderna hjälp med att i praktiken integreras i världshandelssystemet. I dag har många fattiga länder problem med att uppfylla WTO:s regelverk, som blir allt mer komplext; och har över huvud taget en bristande institutionell förmåga. Redan i dag finns ett flertal program för handelsrelaterat bistånd, där också WTO deltar, t.ex. det s.k. Integrated Framework för Trade-Related Assistance. Men tyvärr är resurserna ytterligt begränsade.

Det handlar alltså om att bygga upp kompetens och kapacitet för att implementera handelspolitiska överenskommelser. Det gäller exempelvis kunskap om GSP-systemen; om de krav på handelsliberaliseringar som ställs på u-länderna; om den framväxande immaterialrätten; om att möta standardiserings- och kvalitetskraven på exportmarknaderna; om hanteringen av handels tvister, m.m. Även kapaciteten att utföra strategiska analyser av landets export är naturligtvis av största betydelse.

Regionala frihandelsområden bör också uppmuntras, inte som ett alternativ, utan som ett komplement till global frihandel. Precis som EU bidragit till att förbättra konkurrensen och öka avsettningsmarknaderna för svenska företag, kan frihandelsområden gynna tillväxten i fattigare regioner. Sådan regionalisering kombinerad med regelharmonisering kan leda till ökad konkurrenskraft och attrahera utländska investeringar.

3.7 Handelsfrämjande samarbete mellan EU och u-länderna

Handelsfrämjande arbete måste också bedrivas för att underlätta inträdet på i-ländernas marknader. Redan i dag kan u-ländernas exportföretag få hjälp från svenska handelskammare med inträdet på den svenska marknaden. Med tanke

Fel! Okänt namn på

på att EU är en gemensam marknad, och att handelsfrågorna numera är en EU-gemensam angelägenhet, vore det dock en poäng att samordna det europeiska handelsfrämjande samarbetet. För att komplettera nationella insatser och skapa en europeisk kontaktyta för u-ländernas export, bör EU-länderna överväga att skapa ett gemensamt europeiskt organ för handelsfrämjande mellan u-länder och Europa. Som modell kan man använda sig av det holländska Center for Promotion of Imports (CBI), som redan i dag tagit på sig uppgiften att arbeta handelsfrämjande över hela EU. Den arbetar bl.a. med marknadsguider och teknisk hjälp för u-ländernas företag; inte minst genom Internet. Den har också matchningsprogram för att förmedla kontakter mellan exporterande företag i u-länderna och importföretag i unionen.

Kristdemokraterna vill också lyfta fram vikten av att nationsgränsöverskridande handelsavtal även ska omfatta insatser mot organiserad brottslighet. Korruption och organiserad brottslighet utgör alltså ett stort problem i många utvecklingsländer. Det skrämmer bort investerare och försvårar handel.

3.8 Finansmarknadernas betydelse

Att människor känner maktlöshet inför de stora kapitalflödena i världen är förståeligt. De snabba in- och utflödena av kapital har orsakat stora problem framför allt för små ekonomier. Det är dock viktigt att känna till vilken grundläggande betydelse de globala finansmarknaderna har för att världsekonomin ska fungera. De underlättar det internationella betalningssystemet och därmed världshandeln. De behövs för att förmedla kapital mellan långivare och investerare – och möjliggör alltså investeringar inte minst i utvecklingsländerna. De gör det också möjligt för företagen att sprida och omfördela risker. Det finns ingen anledning att kasta grus i detta maskineri.

Däremot har t.ex. Asienkrisen visat på allvarliga brister i vissa länders finansiella system. Framför allt bör u-länderna få hjälp att bygga upp en bättre finansiell infrastruktur. Uppförandekoder som baseras på öppenhet och strikta regler för bokföring och redovisning är helt nödvändiga för mer verklighetsanpassade aktie- och valutakurser. Redan bedrivs ett samarbete med u-länderna kring dessa frågor, bl.a. av Internationella valutafonden IMF. Kampen mot korruption och för fungerande rättsstater är likaså absolut avgörande för en stabil ekonomisk utveckling.

3.9 Etiska uppförandekoder

I globaliseringens spår får näringslivet ett allt större inflytande över världsutvecklingen. Det är naturligt och nödvändigt att detta inflytande följs av ett moraliskt ansvar. Den växande internationella debatten kring etiska frågor, där globala nätverk driver på eller kritiserar stater och företag, välkomnas av Kristdemokraterna. I framtiden måste stater, frivilligorganisationer och före-

Fel! Okänt namn på

tag samarbeta i de stora globala frågorna. Det gäller miljöförstöring, kampen för de mänskliga rättigheterna, korruptionsbekämpning, med mera.

FN:s generalsekreterare Kofi Annan har tagit initiativ till ”The Global Compact”; en överenskommelse med näringslivet om att samarbeta kring nio principer för mänskliga rättigheter, miljö och social utveckling. Det gäller t.ex. att garantera en viss nivå på arbetslivsförhållanden i tredje världen. Kristdemokraterna anser att detta förslag bör följas upp genom ett nära samarbete mellan regeringen och det svenska näringslivet om hur man agerar i tredje världen och hur etiska uppförandekoder bör utformas.

Förhoppningen är att allt fler företag ska ansluta sig till The Global Compact, och utarbeta egna planer för att uppfylla målen. Samtidigt bör det undersökas hur en extern kontroll av efterlevnaden ska kunna ske. Konsumenterna har naturligtvis ett huvudansvar att granska företag och genom sina köp styra företagen i önskad riktning. För att det ska kunna ske måste dock konsumenterna vara upplysta om hur företagen agerar. Där har t.ex. konsumentorganisationer och internationella frivilligorganisationer ett huvudansvar.

Ett annat problem är att dagens uppförandekoder, och även s.k. rättvisemärkning, ofta skiljer sig åt, vilket kan skapa förvirring och minska förtroendet för koderna. Det är viktigt att huvuddragen är desamma, och baserar sig på t.ex. ILO:s huvudkonventioner. Det bör finnas ett mervärde i ett europeiskt ramverk för uppförandekoder och rättvisemärkning; vilket EU-kommissionen nyligen föreslagit i ett meddelande.

Den svenska regeringen bör således utöka sitt samarbete med näringslivet för att uppmana och stödja företagen att utarbeta etiska uppförandekoder, men också säkerställa god kontroll och uppföljning av koderna. Statsministerns initiativ om ”globalt ansvar” är lovvärt men behöver vidareutvecklas och bli mer ambitiöst och konkret. Initiativ bör också tas till en dialog på europeisk nivå.

Stockholm den 5 oktober 2005

Holger Gustafsson (kd)

Rosita Runegrund (kd)

Erling Wälivaara (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Annelie Enochson (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Alf Svensson (kd)

Else-Marie Lindgren (kd)

Mats Odell (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)